

26. Цивільний кодекс України : від 16 січ. 2003 р. № 435-IV // Офіційний вісник України. — 2003. — № 11. — Ст. 461.
27. Цыпкин С. Д. Финансово-правовые институты, их роль в совершенствовании финансовой деятельности советского государства / С. Д. Цыпкин. — М. : Изд-во МГУ, 1983. — 80 с.

Анотація

Сухий Р. М. Поняття валютного права та його місце в системі права України. — Стаття.
У статті розглянуто основні підходи до визначення поняття валютного права, його предмета та висловлене власне бачення цієї проблеми, що дозволило надати визначення поняття валютного права та з'ясувати його місце в системі права України.

Ключові слова: валюта, валютне право, предмет валютного права, метод валютного права.

Аннотация

Сухой Р. М. Понятие валютного права и его место в системе права Украины. — Статья.
В статье рассмотрены основные подходы к определению понятия валютного права, его предмета и высказано собственное видение этой проблемы, что позволило дать определение понятия валютного права и выяснить его место в системе права Украины.

Ключевые слова: валюта, валютное право, предмет валютного права, метод валютного права.

Summary

Tsukhiy R. M. Notion of exchange rights and his place in the legal system of Ukraine. — Article.

The article contains the main approaches concerning the definition of the currency law, its subject and the author's own vision of this problem is expressed, which lets to define the currency law itself and determine its place in the Ukrainian system of law.

Keywords: foreign currency, the currency law, subject of the currency law, method of the currency law.

УДК 347.73:336.74

О. В. Лещенко

ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВІ ОЗНАКИ ГРОШЕЙ

Гроші як продукт соціального розвитку суспільства та державної надбудови завжди були та будуть предметом постійних наукових дискусій. Характерні ознаки, функції та сутність грошей досліджуються та висвітлюються на достатньому рівні величезною кількістю науковців, як правознавців, так і економістів. Генезис поглядів на гроші походить від мислителів прадавніх часів до сучасних. Однак, на жаль, єдиного підходу до розуміння грошей за весь період метаморфози форм грошей від хутра до електронних грошей наукою розроблено не було.

Сучасна теорія грошей, що вивчається економічною теорією, має в надбанні достатньо широкий асортимент поглядів на гроші. Однак варто відзначити, що юридизація поняття «гроші», виділення ознак та сутності грошей у національному законодавстві здійснюються доволі обережно.

Проблемам визначення терміна грошей присвячено достатньо велика кількість досліджень та публікацій зарубіжних вчених-економістів, таких як: С. Л. Брю, К. Р. Макконнелл, Е. Дж. Долан, Дж. Кейнсі, К. Маркс, Р. Барр, П. Берже, Л. Харрис, Н. Г. Менк'ю, А. Сміт, Д. Рікардо, Дж. С. Міль, Є. Ф. Борисов, М. П. Березіна, Л. М. Красавіна та ін. Великий внесок у дослідження грошей зроблено вітчизняними економістами, такими як: М. І. Савлук, П. О. Нікіфоров та ін. Надбання в галузі права належать як видатним вітчизняним вченим, так і зарубіжним, серед яких: Л. К. Воронова, Т. А. Латковська, Л. К. Царьова, Є. О. Алісов, О. А. Лукашев, Ф. Т. Діланян, А. Ю. Грібов, Г. Ф. Шершеневич, І. А. Трахтенберг, Л. А. Лунц та ін.

Метою даної статті є аналіз сучасних підходів до визначення «гроші», виокремлення ознак грошей та надання загальноправового визначення грошей.

Визначенням поняття «гроші» у науковій літературі займалася достатньо велика кількість науковців — від грецьких філософів до юристів та економістів сучасності. Взагалі під «поняттям» у науці розуміються ім'я, що має відносно виразний та усталений зміст, порівняно чіткий окреслений об'єм, що відображає предмети та явища в їх загальних та суттєвих ознаках [1, 273].

Саме відповідь на запитання, що становить собою поняття «гроші», надає нам відповідь на правову природу суспільних відносин, що виникають в процесі обміну товарами та послугами між різними суб'єктами суспільних правовідносин та надає можливість більш чітко регулювати нормами права вказані суспільні відносини.

Проаналізуємо декілька визначень грошей, що надавались у науковій економічній літературі.

Економічна енциклопедія: «Гроші — особливий товар — всезагальний еквівалент (рівноцінність), форма вартості всіх інших товарів» [2, 409]. Російська юридична енциклопедія: «Гроші — 1) в економічному розумінні — особливі речі або предмети, що слугують загальним еквівалентом в рамках торгового обороту певної національної економіки» [3, 719].

К. Маркс: «Мінова вартість, відмежована від самих товарів та така, що існує поряд з ними як самостійний товар, є грошима» [4, 87]. «Особливий товар, що представляє, таким чином, адекватне буття мінової вартості в якості особливого, виокремленого товару і є грошима» [4, 35]. Г. Кнапп у праці «Державна теорія грошей» (1905 р.) розглядає гроші як умовні одиниці, що мають купівельну спроможність, яка забезпечується правовими нормами, регулюючими їх використання. Держава своєю владою вводить в обіг грошові одиниці, дає їм назву, визначає номінал. Паперові гроші, за Кнаппом, «хартельний» (встановлений хартією, законом) платіжний засіб [5, 17–18]. У вільній енциклопедії «Вікіпедія» ми зустрічаємо поняття гроші як специфічний товар, який є універсальним еквівалентом вартості інших товарів чи послуг [6]. Енциклопедія Американа вміщує: «Грошима може бути будь-який засіб (anything), який прийнято використовувати повсюди та є універсальним для оплати товарів, послуг або боргів» [7, 349].

За Фішером: «Зуби собаки будуть точно такими ж грошима, як і доларові банкноти, якщо всі інші люди будуть згодні приймати їх при розрахунках» [8, 473]. Н. Г. Менк'ю: «Гроші — сукупність активів, які регулярно використовуються людьми для придбання товарів та послуг в інших індивідуумів» [9, 72]. Л. Харріс: «Гроші визначаються як будь-який товар, який функціонує як засіб обігу, одиниця виміру та засіб зберігання вартості» [10, 75]. А. Г. Грязнова: «Гроші — економічна категорія, в якій проявляється і за участі якої здійснюються суспільні відносини» [11, 267]. Е. Дж. Долан: «Гроші — це засіб оплати товарів та послуг, засіб виміру вартості, а також засіб збереження вартості» [12, 8].

Як бачимо, у науковій економічній літературі не має єдиної точки зору на поняття та ознаки грошей. В основному при розкритті дифінієндума «гроші» вчені-економісти в якості дефінієнса вживали такі терміни, як: «особливий товар», «особливі речі або предмети», «умовні одиниці», «специфічний товар» і навіть «будь-який товар». Інші ж вчені-економісти визначень як таких не надавали, а сутність вказаного терміна надавали через призму опису виконуваних грошима функцій в економіці держави.

Перш ніж розпочати аналіз визначень поняття «гроші», що надавались вченими-юристами, ми відзначаємо, що, на наш погляд, юридизацію вказаного економічного поняття в юридичній літературі на достатньому рівні проведено не було. У правовій літературі аналізувались та проводились дослідження з окремих питань правового режиму грошей, як паперових (готівкових), так і безготівкових. Розглянемо дефініції, що надавались вченими-юристами при визначенні грошей.

Так, видатний російський вчений Г. Ф. Шершеневич юридичного визначення грошей не надавав, дослідник визначав гроші як загальноживаний товар, що має такі економічні властивості: 1) мірило цінності всіх товарів, 2) знаряддя їх обігу та 3) засіб зберігання цінності. Користуючись цими економічними властивостями, держава надавали їм юридичну властивість — слугувати законним платіжним засобом. Грошима виплачуються зобов'язання, що лежать в основі приватного господарства, відшкодовується шкода, що завдана іншій особі, винагороджується за користування чужим капіталом, в гроші перетворюється майно, що підлягає поділу між кредиторами (при неплатоспроможності) або між членами товариського об'єднання (при ліквідації).

Л. А. Лунц зазначав: «Гроші в цивільному обороті мають своє призначення слугувати універсальним засобом обміну. Кожен господарюючий суб'єкт має можливість в обмін на гроші отримати майнове благо, яке власник цього блага згоден йому надати. Але ця можливість носить фактичний, однак не юридичний характер: грошовий знак не є ордером на товар, не дає своєму володільцю права вимоги від держави або приватної особи надати йому якоїсь цінності. Функція універсального засобу обміну сповіщається грошам в силу довіри до них учасників цивільного обороту, в силу впевненості кожного з них, що даний грошовий знак буде охоче прийнятий в обмін на товар іншою особою, що цей знак дає фактичну можливість вільного вибору господарських благ» [13, 30].

І. А. Трахтенберг визначав: «...паперові гроші, в найбільш типовому їх вигляді, є борговим знаком уряду, що випускається зазвичай для придбання засобів, не розмінний, що забезпечений примусовим курсом та слугує законним платіжним засобом і є цінним не за своїм матеріальним змістом, а як право» [14, 612]. У Ф. Т. Діланяна зазначено, що «...сучасні гроші — це випущені центральними державними (іншою уповноваженою установою) папери, що мають назву банкноти, а також монети, яким «іменем держави» названо міра вартості товарів, всезагальний еквівалент, міра платежу та засіб накопичення на території даної держави, і які визнаються в якості таких, населенням країни та світовим товариством [15, 44].

А. Ю. Грібов замість терміна «гроші» пропонував вживати термін «валюта». Автор зазначає: «...сучасна валюта визнає єдиним законним платіжним засобом та виключним засобом сплати податків дві форми грошей: готівкова валюта — банкноти та монети центрального банку; безготівкова валюта — депозитні гроші [16, 100]. «...“Валюта” на сучасному етапі розвитку економіки розуміється не як річ, що володіє будь-якою споживчою вартістю, а лише абстрактне формальне зобов’язання центрального банку країни, що володіє виключною міноюю вартістю, яка виникла в результаті попиту на валюту для сплати податків» [16, 119].

Л. К. Царьова визначає гроші як особливий товар, що відрізняється від інших товарів своєю специфікою, виступаючи як загальний універсальний товар — товар товарів завдяки своїй здатності обмінюватися на будь-який інший товар [17, 124]. Готівкові грошові кошти знаходяться в обігу у вигляді паперових грошових знаків — банкнот і металевих грошових знаків — монет, які мають зазначену на них номінальну вартість, є безумовними зобов’язаннями Національного банку і забезпечуються всіма його активами [17, 126].

Вважаємо за необхідне звернутись до законодавства. Цивільний кодекс України 2003 року дефініцію грошей не містить, разом із тим ст. 177 Кодекс прирівняв гроші до речей та визнав їх об’єктами цивільних прав. «Об’єктами цивільних прав є речі, у тому числі гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні і нематеріальні блага». Стаття 192 ЦК України має назву «Гроші (грошові кошти)», у відповідності до ч. 1 якої, законним платіжним засобом, обов’язковим до приймання за номінальною вартістю на всій території України, є грошова одиниця України — гривня. Іноземна валюта за ЦК також прирівняна до грошей.

Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III від 7 грудня 2000 року поняття грошей не містить, разом із тим у Законі надається дефініція «кошти», під якими розуміються гроші у національній або іноземній валюті чи їх еквівалент. Законом України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» № 2346-III від 5 квітня 2001 року в ст. 3 «Кошти в Україні» закріплено форми коштів. Кошти існують у готівковій формі (формі грошових знаків) або у безготівковій формі (формі записів на рахунках у банках). Також цим Законом визначено форми «грошових знаків», що випус-

каються у формі банкнот і монет, що мають зазначену на них номінальну вартість.

Частиною 2 ст. 34 Закону України «Про Національний банк України» № 679-XIV від 20 травня 1999 року закріплено, що «готівка знаходиться в обігу у вигляді грошових знаків — банкнот (паперових) і монет (металевих)». Частиною 3 цієї ж статті Закону визначено, що банкноти і монети є безумовними зобов'язаннями Національного банку і забезпечуються всіма його активами.

Статтею 35 Закону України «Про Національний банк України» встановлено, що гривня (банкноти і монети) як національна валюта є єдиним законним платіжним засобом на території України, приймається усіма фізичними і юридичними особами без будь-яких обмежень на всій території України за всіма видами платежів, а також для зарахування на рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Якщо ми звернемось до дефініцій, що містяться в нормативно-правових актах Національного банку України, наприклад, п. 2 Інструкції про касові операції в банках України, що затверджена Постановою Правління Національного банку України № 337 від 14 серпня 2003 року, визначено, що готівка — грошові знаки (банкноти, монети); банкноти — паперові грошові знаки різного номіналу; монети — металеві грошові знаки різного номіналу; номінал банкнот (монет) — вартість, що зазначена на банкнотах (монетах).

В Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, що затверджена Постановою Правління Національного банку України № 22 від 21 січня 2004 року, у визначеннях під «кошти грошові» розуміється грошова одиниця України, яка виконує функцію засобу платежу та обліковується на рахунках у банках. В Положенні про електронні гроші в Україні, що затверджена Постановою Правління Національного банку України № 481 від 4 листопада 2010 року, під «електронними грошима» розуміються одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими, ніж емітент, особами і є грошовим зобов'язанням емітента.

Як бачимо, вітчизняне законодавство визначення грошей не містить, при визначенні грошей як дефінієнса вживає лише форму грошей (готівка, безготівкові форми, банкноти та монети), визначаючи лише зовнішній прояв грошей, однак не визначаючи внутрішній зміст вказаного поняття. Варто також відзначити деяку непослідовність законодавця при визначенні правового режиму грошей. В одному випадку правовий режим грошей є речовим, в іншому випадку — зобов'язальним.

Спробуємо проаналізувати та синтезувати основні теоретичні та законодавчі визначення грошей з метою виділення суттєвих та найголовніших ознак поняття.

1. Чи є гроші рідчю? Як бачимо, вказане питання відноситься до філософського питання про співвідношення форми та змісту. Більшість учених-економістів доходять висновку про те, що гроші — це спеціальний універсальний товар. Разом з тим, на нашу думку, з точки зору права, визначати гроші як товар і як наслідок надавати речово-правовий режим до вказаного поняття

тя буде не повністю правильним відображенням змісту та форми вказаного поняття, що можна підтвердити такими доводами. По-перше, сучасна трансформація грошей, в тому числі готівкових, зводиться до того, що вартість (як основа кількісного співвідношення при еквівалентному обміні) грошей майже дорівнює нулю. Доки гроші мали речову складову, тобто мали золотий, срібний вміст або хоча б паперовий вміст (будь-яку власну вартість), до тих пір і мали власну цінність.

2. Перші гроші існували як дорогоцінний метал, коли держава не втручалась в чеканку монет, а метал мав власну цінність. Вказаний етап можна назвати доправовим, тобто правове регулювання грошей державою не здійснювалась. В подальшому держава здійснила чеканку монет встановленої форми, ваги та номіналу і зобов'язалась приймати вказані монети як податки та збори, тобто встановила загальний еквівалент вартості економічних товарів. На цьому етапі регулювання грошового обігу цінність самого металу є високою. Держава виступає єдиним суб'єктом, що здійснює чеканку грошей. Наступний етап характеризується тим, що держава, в особі спеціального органу, здійснює емісію цінного паперу (схожого на вексель), що має зобов'язальний характер. Емітент цінного паперу (державний банк) зобов'язується надати пред'явнику цінного паперу встановленої в документі вагу цінного металу. Вказаний етап характеризується тим, що цінність паперу є низькою, однак вартість виготовлення вказаного паперу у співвідношенні із купівельною спроможністю суттєво відрізняється. Цінність зобов'язання на даному етапі є досить високою, внаслідок, хоча вже і умовного, однак все-таки забезпеченого виконання зобов'язання золотом. Змінюється суб'єкт, що здійснює емісію грошей: з уряду, імператора, царя — на державний банк. Наступний етап характеризується тим, що створені спеціальні органи державного управління, які емітують паперові гроші, в формі банкнот та монет. При цьому цінність банкнот і монет, як і зобов'язання, є низькою. Хоча гроші на даному етапі мають властивості зобов'язання, однак за своєю суттю є фікцією. Сучасний етап грошового обігу характеризується тим, що, по-перше, зникає речова форма вираження грошей, по-друге, право емісії грошей надається не лише державному банку, однак і комерційним банкам, наприклад, емісія електронних грошей. При цьому цінність безготівкових і електронних грошей або взагалі відсутня або є низькою, цінність грошей як зобов'язання є також низькою.

3. Визначення грошей як речей (предметів матеріального світу) на сьогодні суперечить сучасним формам грошей (наприклад, електронні або безготівкові форми грошей, які існують у формі записів на рахунках). Вказаними формами грошей, як предметів матеріального світу, не можна ні фізично оволодіти, ні відчутти, що виключає їх матеріальність. При цьому незалежно від форми зміст грошей виражено через виконання ними функцій. Таким чином, законодавче закріплення грошей як речей та поширення на гроші правового режиму речей є юридичною фікцією, що не відповідає сучасним формам та змісту вказаного поняття. Як бачимо, сучасні тенденції економіки вимагають скорочення витрат та часу при здійсненні господарських операцій, що спричиняє потребу

у виникненні так званих «безматеріальних форм» грошей, а як наслідок виникає потреба у правовому регулюванні вказаних відносин. Закріплення в національному законодавстві ознаки грошей як речей ускладнює їх правове регулювання.

4. Зобов'язальна ознака грошей. Дослідження правового режиму грошей має категоріальне значення при виділенні суттєвих ознак і властивостей вказаного поняття. Так, під зобов'язанням у праві розуміються правовідношення, в яких одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку. При характеристиці будь-якого правовідношення необхідним є визначення структури правовідношення, яка в класичному вигляді становить: 1) суб'єкт; 2) об'єкт та 3) зміст. Якщо визначати гроші через правовідношення, тоді логічно виникає питання про те, хто буде суб'єктом (стороною) у правовідношенні та який обов'язок зобов'язана вчинити ця сторона? Що буде об'єктом вказаного правовідношення та який зміст (які суб'єктивні права та юридичні обов'язки мають суб'єкти) правовідношення? З точки зору історичного аналізу становлення грошей, держава, державний банк, уряд, імператор, цар тощо завжди здійснювали, по-перше, чеканку грошей і, по-друге, встановлювали правові охоронні норми для тих, хто відмовляється приймати випущені грошові знаки або здійснює їх підробку. А тому, на наш погляд, якщо визначати сторону грошового правовідношення, то нею завжди буде емітент грошей, тобто особа, що здійснює випуск грошей (від фр. *emission* — випуск). Емітентом може бути не лише держава, державний банк, уряд, але і комерційні банки, а тому визнання держави єдиним емітентом грошей не відповідає сучасним тенденціям грошового обігу. Крім того, вказаному правовідношенню властива ознака абсолютності, юридичний зміст правовідношення якого, оформлений через суб'єктивне право суб'єкта (емітента) на випуск грошей, що кореспондується з обов'язком інших суб'єктів приймати гроші. Якщо визначати об'єкт вказаного правовідношення, то ним можна визнати випущені емітентом одиниці вартості, які держава визнає та за допомогою права регулює, як засіб платежу при розподілі та перерозподілі суспільного блага. Також вказане правовідношення є динамічним, оскільки опосередковує постійне переміщення одиниць вартості загального еквівалента між суб'єктами права.

Таким чином, можна виділити такі загальноправові ознаки грошей: 1) сучасні форми грошей є безматеріальними, їх не можна ні відчутти, ні фізично оволодіти. Визначення грошей як речей суперечить сучасним формам грошей; 2) гроші є одиницями виміру вартості (суспільно визнаний еквівалент цінності об'єкта оцінки, виражений у грошовій формі) товарів та послуг на певній території. Вимір є співвідношенням вимірюваного значення із певною загальною одиницею, що визнається державою; 3) емітентом сучасних грошей може бути не лише держава чи державні органи, а й комерційні банки; 4) правовою ознакою грошей є їх визнання з боку держави та правове регулювання державою

процесів обігу грошей; 5) гроші є безумовним та абсолютним зобов'язанням емітента грошей.

Таким чином, в загальноправовому значенні під грошима варто розуміти емітовані одиниці виміру вартості, які визнаються та регулюються державою як засіб платежу та приймаються як засіб платежу іншими, ніж емітент, особами і є абсолютним та безумовним зобов'язанням емітента, незалежно від форми вираження цього зобов'язання.

Література

1. Ивин А. А. Словарь по логике / А. А. Ивин, А. Л. Никифоров. — М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1997. — 384 с.
2. Экономическая энциклопедия. Политическая экономия. Т. I / гл. ред. А. М. Румянцев. — М. : Сов. энцикл., 1972. — 560 с.
3. Российская юридическая энциклопедия. — М. : Изд. дом «ИНФРА-М», 1999. — 1110 с.
4. Маркс К. Капитал. К критике политической экономии. Т. I // Сочинения / К. Маркс, Ф. Энгельс. — Изд. 2-е. — Т. 23. — С. 527.
5. Нікіфоров П. О. Теорія та методологія регулювання грошового обігу / П. О. Нікіфоров. — Чернівці : Рута, 2002. — 327 с.
6. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/wiki/Деньги>.
7. Encyclopedia Americana. — 1988. — Vol. 19. — P. 349.
8. Фишер С. Экономика / С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи. — Пер. со 2-го англ. изд. — М. : Дело ЛТД, 1995. — 864 с.
9. Мэнкью Н. Г. Принципы экономики / Н. Г. Мэнкью. — СПб. : Питер Ком, 1999. — 784 с.
10. Харрис Л. Денежная теория / Л. Харрис. — М. : Прогресс, 1990. — 728 с.
11. Финансово-кредитный энциклопедический словарь / под общ. ред. А. Г. Грязновой. — М. : Финансы и статистика, 2002. — 1168 с.
12. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Э. Дж. Долан [и др.]; пер. с англ. В. Лукашевича [и др.]; под общ. ред. В. Лукашевича, М. Ярцева. — СПб., 1994. — 496 с.
13. Лунц Л. А. Деньги и денежные обязательства в гражданском праве / Л. А. Лунц. — Изд. 2-е, испр. — М. : Статут, 2004. — 350 с.
14. Трахтенберг И. А. Бумажные деньги. Очерки теории денег и денежного обращения / И. А. Трахтенберг. — М. : Изд-во АН СССР, 1962. — 783 с.
15. Диланян Ф. Т. Основы финансово-правового регулирования денежного обращения в Российской Федерации : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.14 / Ф. Т. Диланян ; Моск. гуманит.-социал. акад. — М., 2003. — 213 с.
16. Грибов А. Ю. Институциональная теория денег: сущность и правовой режим денег и ценных бумаг / А. Ю. Грибов. — М. : РИОР, 2008. — 200 с.
17. Царьова Л. К. Банківське право : навч.-метод. посіб. / Л. К. Царьова ; Одес. нац. юрид. акад. — О. : Поліграф, 2006. — 180 с.

Анотація

Лещенко О. В. Поняття та правові ознаки грошей. — Стаття.

Проведений аналіз економічного та правового поняття «гроші». Синтезовані загальноправові та економічні ознаки грошей, проведений правовий аналіз положень законодавства України, що стосується визначення та закріплення правового режиму грошей. Розроблено власне визначення грошей через закріплення основних та суттєвих ознак, що відображає сутність вказаного поняття.

Ключові слова: поняття «гроші», правові ознаки грошей.

Аннотация

Лещенко А. В. Понятие и правовые признаки денег. — Статья.

Проведен анализ экономического и правового понятия «деньги». Синтезированы общеправовые и экономические признаки денег, проведен правовой анализ положений законодательства

України, касаючогося определения и закрепления правового режима денег. Разработано собственное определение денег через закрепление основных и существенных признаков, отображающих сущность указанного понятия.

Ключевые слова: понятие «деньги», правовые признаки денег.

Summary

Leshchenko A. The concept and legal evidence of money. — Article.

The analysis of the economic is the legal concept of money. Synthesized by the general legal and economic attributes of money, held a legal analysis of the legislation of Ukraine on the definition and consolidation of the legal regime of money. Developed its own definition of money through the consolidation of the basic and essential features, which reflect the essence of this concept.

Keywords: the money, legal evidence of money.

УДК 347.73

С. В. Лазюк

СПРАВЛЯННЯ МИТА ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ

У систему податкових платежів входить група надходжень за здійснення державними органами юридично значимих дій. З одного боку, вони дуже схожі з податковими платежами як за історією виникнення, так і за механізмом сплати. Найбільш близько митні платежі примикають до непрямих податків. В той же час на відміну від них мита носять чітко виражений умовний характер, що не властиво податкам.

До кола вчених, що досліджували платежі, які справляються при перетині кордону, зокрема мито, слід віднести С. Г. Пепеляєва, М. П. Кучерявенка, А. В. Саленкова, І. Л. Сухарчук та ін. Однак вчені у своїх роботах торкаються більш загальних питань — поняття, місце в системі обов'язкових платежів, контроль за справлянням. Разом із тим саме справляння мита є кінцевою метою держави.

Аналіз літератури з фінансового права показує, що немає досить чіткої відповіді на питання: є мито податком чи ні? З одного боку, воно досить близько примикає до непрямих податків, наприклад до акцизів (деякі фахівці навіть зводять їх в одну групу платежів). З іншого боку, подібні платежі носять чітко виражений умовний характер — переміщення через митний кордон, що не дозволяє віднести їх до податків у чистому вигляді. Мито насправді має багато загального з непрямыми податками, насамперед, з акцизним збором, тому що воно, як і акцизний збір, сплачується за рахунок споживача й включається в ціну товару, тим самим збільшуючи її. Однак мито відрізняється від податку своїм умовним характером — переміщенням через митний кордон, і це не дозволяє віднести його до податків [6, 32].

Мито являє собою один з головних видів митних платежів і виступає у формі обов'язкового внеску, стягнутого митними органами. Статтею 6 Закону